

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XIX — Број 296 — Субота, 31 август 1957

СТРИЦ МРГУДА *и његова вој* МИКНИЈА

ПА... НАДАМ СЕ ДА ЋЕТЕ СЕ ТИ И ЕВАНГЕЛИНА ЛЕПО ОСЕКАТИ КОД МЕНЕ!

ОХ! ЕВАНГЕЛИНИ СЕ ИЗГЛЕДА СВИЋА! ОБИЧНО ОНА НЕ ВОЛИ ДА СПАВА У ИСТОЈ СОБИ С ЉУДИМА!

МОЖДА ЋЕ БИТИ БОЉЕ ДА СПАВА НА ПОЉУ!

НЕ! ОНА СЕ ВЕЋ ЛЕПО СМЕСТИЛА! ЛЕГЛА ЈЕ НА ОНО ТВОЈЕ СМЕШНО ОДЕЛО!

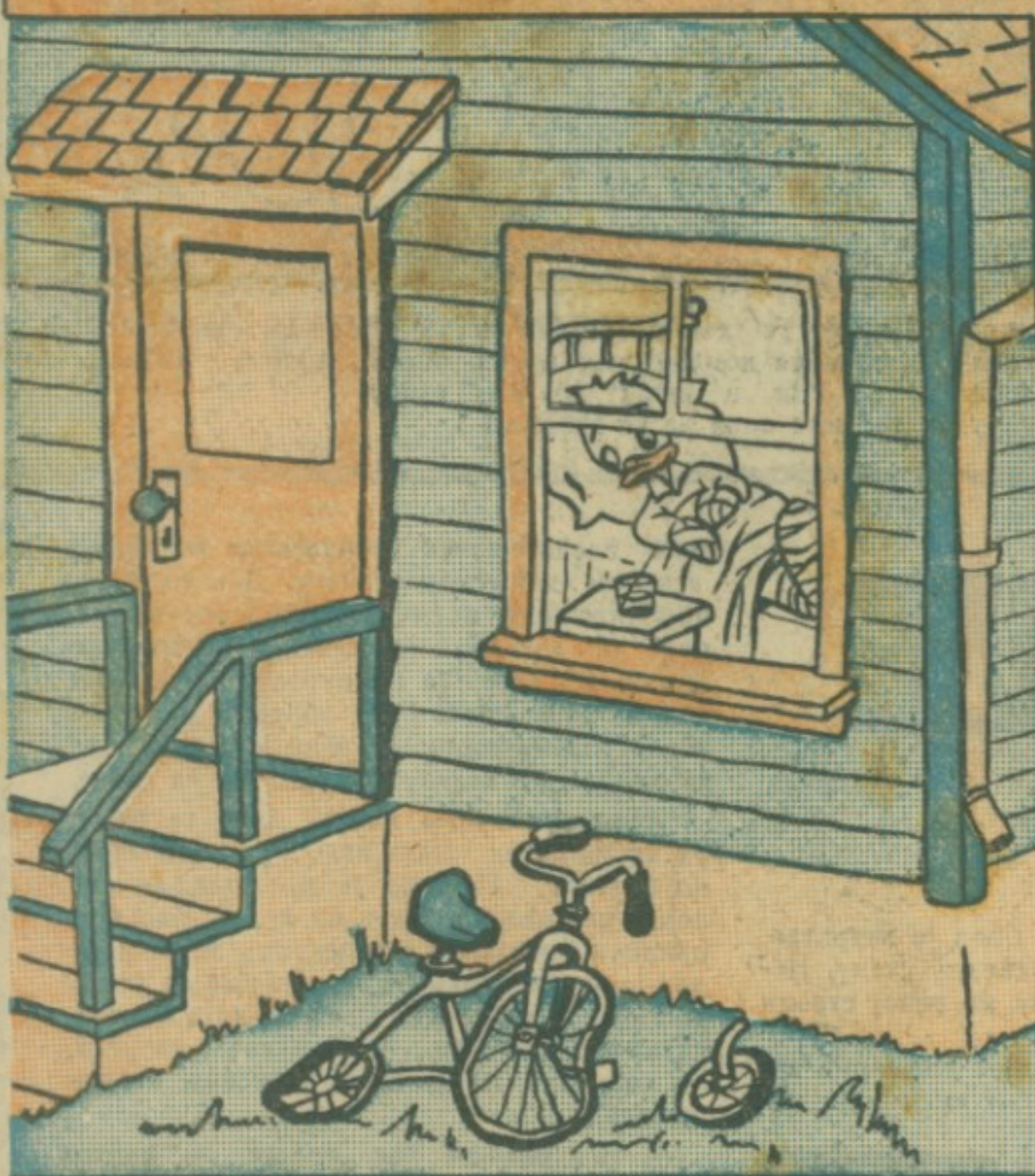
МОЈ ФРАК! ЕВАНГЕЛИНА ЈУЖЕ БОЉУ ПА ЈЕ ИЗРРИЗЛА! СУДБИНУ! КАКВО МИ ЈЕ ТО ОДЕЛО!

И НЕ ЗАСЛУЖУЈЕ БОЉУ ПА ЈЕ ИЗРРИЗЛА! СУДБИНУ! КАКВО МИ ЈЕ ТО ОДЕЛО!

НАДАМ СЕ ДА НИКОГ ДРУГОГ НИСИ ДОВЕО ... СЕМ ЕВАНГЕЛИНЕ!

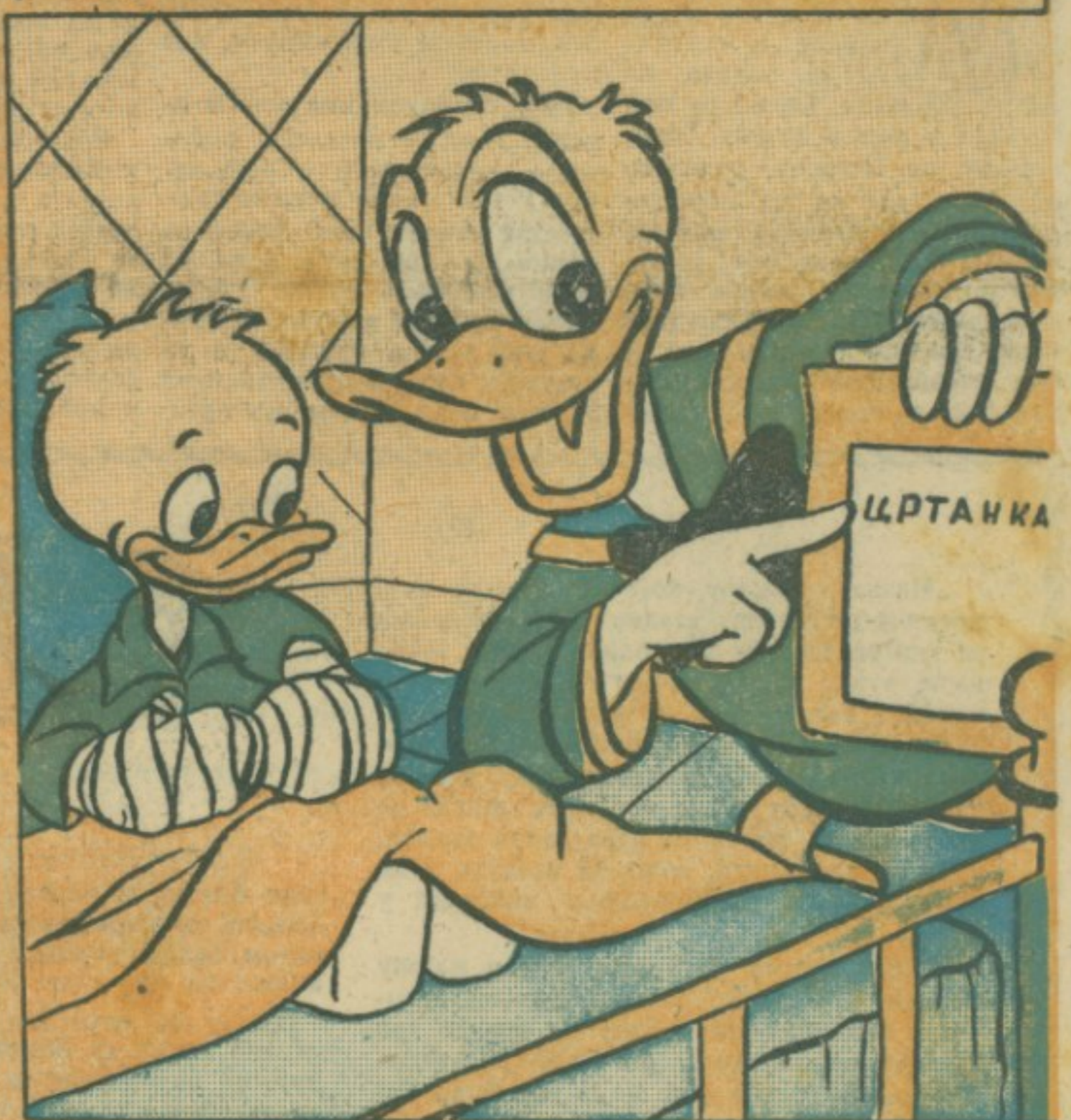
НЕ... ОВАЗ... САМО ЈОШ ЈЕДНОГ...

ЕВО ГА... ОВАЗ... СТАРОГ ДОБРОГ ГРОМА НЕ МОЖЕШ РАЧУНАТИ!

ЗА ЊЕГОВУ ИСХРАНУ НЕ ТРЕБА ДА БРИНЕШ. ГРОМ ВОЛИ ДА ДАМ СЕБИ НАВЕ ВЕЧЕРУ!

У ТО САМ УБЕЂЕН!

ЦРТАНКА

'БРОЈУТРО, ЧИКА МРГУДЕ! КОЛИКО СЕ СЕКАМ... ТИ ВОЛИШ ОБИЛАН ДОРУЧАК! А ПА... НЕ ИЗГЛЕДА МИ БАШ ТАКО ОБИЛАН!

ПРЕЖИВЕО САМ ТЕШКА ВРЕМЕНА ТРАЖЕЊИ ХРАНУ И УГОДАН ДОМ ЗА СЕБЕ И СВОЈЕ МАЛИШАНЕ!

АЛ' ИЗГЛЕДА ДА НАС НИКО НЕ ЖЕЛИ! НЕ ЗНАМ ЗАШТО!

ДА... БАШ ЧУДНО!

ГЛЕ... НИСАМ У НЕ ТРУДИ СЕ СИ ЗНАО ДА ПИЈЕШ ТОЛИКО МИ НАБАВИТИ! МЛЕКА, ЧИКА МРГУДЕ! ТРКНУКУ ЈОШ ДА КУПИМ!

ГРОМЕ!

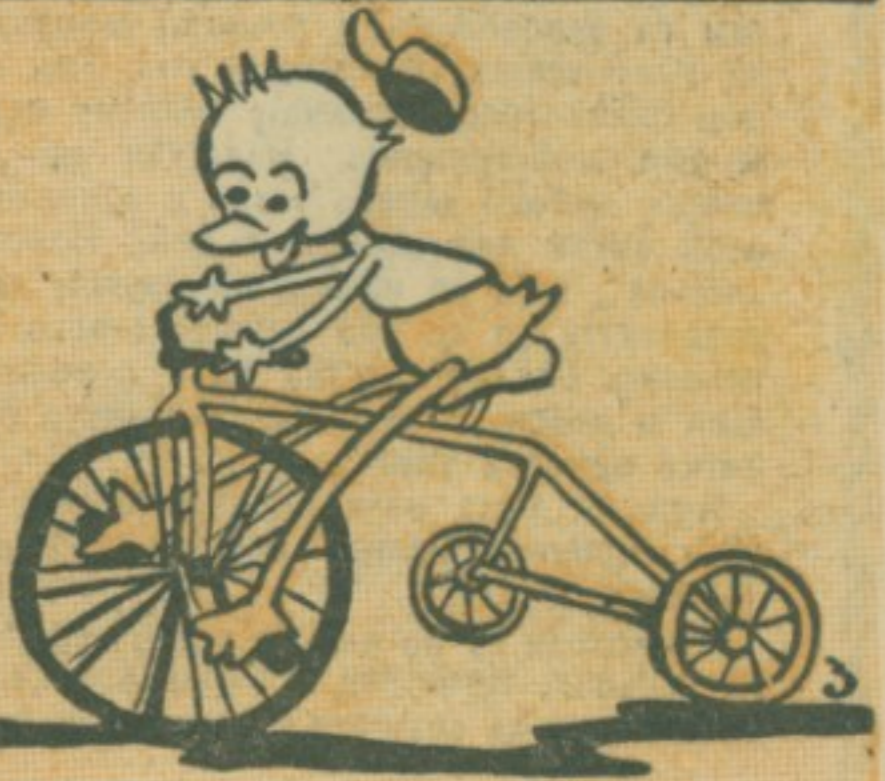
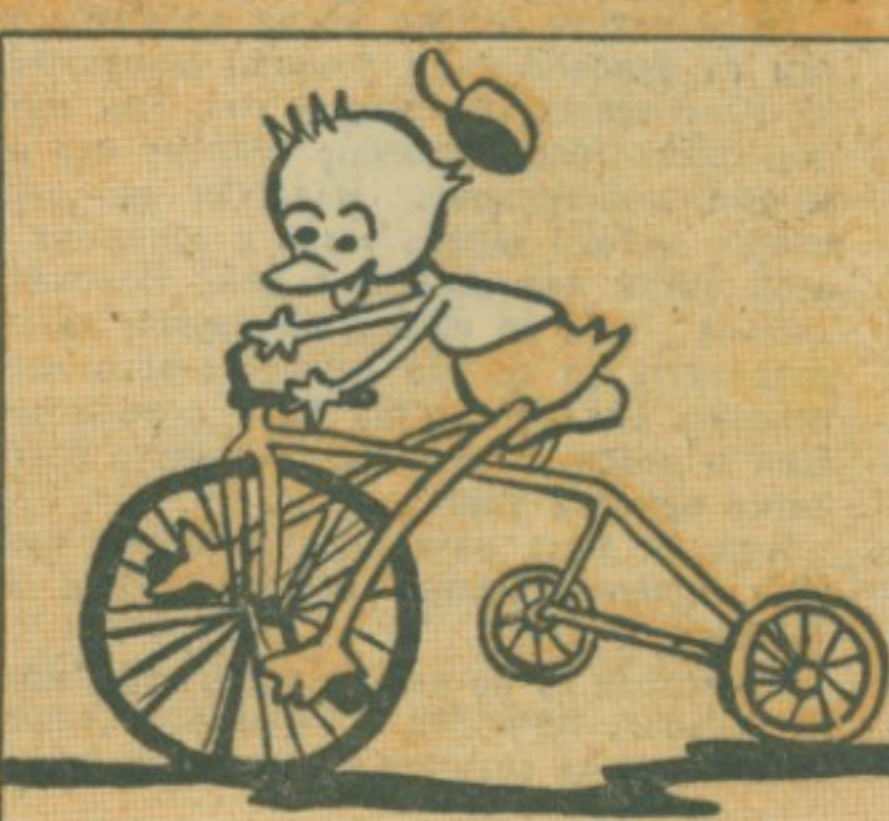
ЦРТАНКА

ДОБРА ЈЕ ТО ПТИЦИЦА!

МЈЕКО

РИБЕ СКОРПИОНИ

— ОПАСНЕ ДЕПОТИЦЕ

Скорпионе су рибе из породице кошљорба. Тело им је наоружано бодљама. Зарђавају се на дну мора. Болде леђних пераја, које се обично налазе у вези са жлездама које луче отров, могу да нанесу опасне повреде. Нарочити страх уљина морска свиња (скорпена скрофа), која живи у Средоземном Мору и Атлантском Океану и која животно мења боју тела. Још опаснија је риба-чаробина (синаена верукоза) из тропских мора (Јужног Мора). Ове рибе живе иначе у свим морима сем у хладним. Дуге су 30—120 см, а тешке могу бити до девет килограма.

Амерички подводни риболовци Артур Кларк, који је заједно са својим другом Мајком Вилсоном истраживао живи свет у разним морима, овако описује сусрет с рибом скорпионом:

Мајк и ја прикочили смо апарате за дисање, узели камере и спустили се полако на дно. Сцена се одиграла у лепом заливу Тринкомали, на Цејлону, недалеко од места где се на морском дну налази потонули индиски храм. Али, ма колико да би разгледање овог храма било занимљиво, оно није било циљ нашег роњења. Циљ нам је био упознавање морских становника, у првом реду риба-

скорпиона, којих у тим крајевима има у великом броју.

Вода је била бистра и видљивост одлична, тако да смо могли лепо да видимо облике потонуле грађевине. То је уједно било и једино што смо могли видети. Свуд око нас права пушта — ниједне рибе, никаквог живог створа. А онда смо угледали оно што смо тражили. То је било велико лимено буре са одваљеним поклопцем. Знали смо да је судбина свих потонулих предмета — од кутије за конзерве до луксузних пароброда — да ускоро постану склониште за рибе. И нисмо се преварили. Када смо се приближили бурету, видели смо да је препуно риба-скорпиона. Било их је толико да смо се питали како једна другу не убадају. На-

Први пут сам видео ову рибу кад сам ловио на такозваној Великој баријери, дугом подводном коралном спруду близу аустралијске обале. Тада сам био ушао у једну подводну пећину, десет метара испод морске површине, и наједном приметно као нека крила која машу над самом мојом главом. Знао сам да ми ова риба неће ништа учинити све док је не додирнем, па сам је мирно посматрао, а и она мене.

Сад сам могао да посматрам целу колонију тих лепих риба. Као и остале рибе, и оне су врло радознале и све су вириле из бурета док смо му се приближавали. Али, за разлику од других, риба-скорпиони нису плашљиве, па се нису разбежале чак ни кад смо им сасвим пришли. Нису се уплашиле ни кад су наши блиц-апарати почели да осветљавају морско дно. Тешко би било наћи рибу или другу животињу која би се тако мирно понашала при сликању.

Кад смо завршили снимање риба у бурету, Мајк је легао на пешчано дно, да би могао да направи неколико већих слика. На наше изненађење, рибе су изишле из бурета и расподелиле се у полукругу око њега. Из њиховог држања могло се закључити да би желеле да се играју. За тренутак бисмо заборавили колико је опасан отров ових риба и рука би нам пошла к њима да их погледа. На то би се болде претећи исправљале, опомињући нас да на време повучемо руку.

Роднију Јонкласу, великом познаваоцу риба са Цејлона, који је уловио многе скорпионе за разне акваријуме у свету, догодило се неколико пута да га ове рибе убоде. Од њега смо, из прве руке, дознали какав је то убој. Док је једном ловио скорпионе у помоћ мреже за лептирове, је-

дан од њих убоде га у прст. Осетио је јак бол и похитао је да изиђе из воде. Док је стигао до обале, цела му је рука била утрнула, а убрзо је изгубио свест. Срећом, пола сата после убода пружена му је лекарска помоћ и бол је престао. Штетних последица

касније није било. Кад га је други пут убола риба-скорпион, бол није био тако јак, али је трајао неколико часова. Трећи пут убоде га убрзо је свест, али је изгледа да организам постаје имун на убоде ове рибе. Рибари на Цејлону боје се једног другог гњурца у близи.

За мале мајсторе

Слика из делова

Опсеците овај цртеж и прилепите га на картон, а ако имате прибор за дрворез онда можете и на танку дашчицу. Обојите га лепим бојама и исеците на комаде дуж црних линија. Ви и ваши другови моћи ћете онда да се забавља-

„Мачка“, помоћу које су ловили крај прекинутог кабла, стално се закачињала за оштре шипке подводних стена. Међу њене зупце заглављивали су се комадићи камења. Геолози су их испитали и показали да су то делићи стакласте базалтне лаве. Назвали су је тахилитом. Већина научника, међу њима и Терме, дошла је до закључка да се та лава могла излити, а затим скаменити, само на ваздуху и да је тек после стврдњавања потонула у воду.

Значи, тврдио је Терме, у том рејону постојало је копно, које је касније потонуло под воду, на дубину од две до три хиљаде метара. То се догодило релативно скоро, јер океан још није успео да изравна и покрије муљем потонуло стење. Читао сам Термеов извештај као каква авантуристички роман. Затим сам прочитао и друге књиге, с муком се пробијајући кроз шуму научних термина.

Неколико пута навратно је у лабораторију главом Рисер-Хансен и са осмехом погледао на мене. Најзад је завршио и капетан и, наминувши, запитан:

— Некаква јахта већ два часа плови за нама. Да то тебе не гони полиција? Али, ја сам седео задубљен у књиге, не обраћајући пажњу ни на кога, све док не нису позвали на палубу: почињала је наредна двадесетчетворочасовна истраживачка кампања.

Пирати XX века

Први пут за читаво време пловидбе ја сам са задовољством помагао морнарима да вуку тешки Петерсенов топ. Тим именом океанографи називају челичну цев на рочите конструкције. Падајући на дно, она се дубоко зарива у тло и задржава у себи читав низ слојева с дна. Нарочита „пераја“, која се налазе на другом крају, спречавају да се топ спушта строго вертикално. Гледао сам на њега с поштовањем и надом. Можда ће он довести одголетку вековне тајне...

Али, та нада није учинила ништа лакшим причвршћивање мокрих ујади за Петерсенов топ.

Ихтиолози су по палуби простирали мрежу-дрљачу. Крманш и Рисер-Хансен припремали су за спуштање вртешку којом се

ЗАШТНА МЕДАЉА АТЛАНТИДЕ

РОМАН ОД Г. ГОЛУБОВА

мере брзина и правац дубинских токова. Дрљача је зашкрипала, а вртешка, слична малом белом торпеду, лагано потону, бацајући на бок само један талас.

Најзад смо спустили и топ. Тога дана сам желео свима да помогнем, па сам се придружио океанографима који су се спремали да спусте батометре. Те дугачке ваљке треба причврстити за уже на одређеним отстојањима, што је захтевало много пажње. Није онда чудо што сам међу последњима приметно јахту о којој је говорио капетан.

Она је, како се показало, већ дуго пловила за нама. Кад смо ми бацили снадро, она је такође савила једра и препустила се океану. Али, на то нико није обраћао пажњу. Тек кад се јахта нашла на два кабла од нас, сви смо се заинтересовали њеним маневром. Изгледало је као да се и на њој спремају за океанографска испитивања: са чекрка су скидали заштитна платна и одмотавали дуги конопц стреле, причвршћен за катарку. Судећи по бродској опреми, јахта је била грађена слично нашем „Викингу“. На белом, очигледно недавно обојеном трупу црнело се име: „Звезда мора“.

— Никад нисам чуо о истраживачком броду с таквим глупим именом, — прогуча Рисер-Хансен, — и опрема им је некако чудна. — Он принесе доглед очима. — Не, то нису океанографи. У овом делу океана, колико је мени познато, не би требало да се налази ниједан други истраживачки брод.

За то време са „Звезде мора“, коју је струја све више носила према нама, бацили су некакве апарате и мреже. Затим су за крмом јахте ускипели таласи од елисе која је нагло стављена у покрет и „Звезда мора“ брзо је кренула напред. Држећи се на свега тридесетак метара од нас, почела је да описује кругове око „Викинга“.

— Какав је сад ово рингишпил? — повика капетан.

У истом тренутку наш брод је задрхтао, као да се насукao на подводну стену. Ништо је почело да пуцка на левој страни брода.

— Баволи! Они су својим дрљачама закачили наше батометре! — викнуо је ка-

петан потрчавши према чекрку. — Радиста! Јавите им да престану с тим мангупским поступцима.

Три морнара почеше да окрећу чекрк. Конопц се тешко намотавао; презатегнут, почео је да јечи као струна.

— Престаните! — нареди Рисер-Хансен. — Пустите мало, иначе ће се прекинути. Из мале радио-кабине помолила се Заукелова риба глава.

— Професоре, — довикну он. — Они ће сад да дођу ради преговора.

После неколико минута, иза крме јахте појавила се невелика барка и кренула пут „Викинга“. На њеном кљуну седео је зле-

паст, плећат човек четрдесетих година, у зеленом спортском жакету. Док се барка приближавала, посматрали смо тог човека који је долазио на некакве тајанствене преговоре. Имао је црнурасто, мало поднадуло лице, танке црне обрве, а дречавом коцкастом марамицом стално је брисао главу, округлу и ћелаву као билијарска лопта.

Човек у зеленом капуту лако се испео уз лествице од ужета иако су се оне стално клатиле. Изблиза је претстављао две лопте постављене једна на другу. Као што приличи пословном човеку, под мишком је држао актен-ташну од жуте коже са упадљивим сребрним монограмом који се светлосцао при сваком незначном покрету. За отворено море, призор сасвим неприкладан.

— Поздрављам вас, колеге, — весело нам се обратио на енглеском језику, климајући главом на све стране. Затим, препознавши у „старцу“ шефа, приђе му и пружи руку. Збуњеном професору није преостало ништа друго но да се с њим рукује.

— Драго ми је, веома ми је драго што вас видим, уважени Рисер-Хансену, — говорио је емисар са „Звезде мора“, расплећујући се у осмеху. — Одавно сањам о томе да се с вама упознам, јер веома ценим ваше занимљиве радове.

— Опростите, јесте ли ви такође океанограф? — у недоумици запитан Рисер-Хансен.

— Не сасвим. Нажалост, послови ме спречавају да се занимам науком.

— Ко сте онда? — умеша се у разговор капетан, подозриво посматрајући незнанца. Овај, не престајући да се сахарински осмехује, пружи и капетану руку и претстави се:

— Гроф Танди, специјалиста за вађење потонулих бродова. Извукао сам са дна мора „Египат“, „Вилафранку“, „Џејн Глостер“ и друге бродове. Безброј њих.

— Ви сте, значи, онај кога зову „ловцем на скривена блага“? — фркну капетан.

— Да! Ја сам тај, — лако се поклонивши одговори Танди. — Тим именом називају многе, али постоји свега неколико фирми које се баве вађењем потонулих бродова. Моја је од свих њих најпознатија.

(Наставиће се)

Свака поколење — свој цераи

Својим величанственим изгледом, катедрала у Страсбуру заиста заслужује назив ремек-дела старе архитектуре. Наткриљујући овај стари град узаних улица, са кућама високих кровова у којима се често налази по три спрата мансарди, катедрала с њима чини ретко складну целину. Недостатак једног торња — није срушен у рату, већ никад није ни саграђен — не ремети ову складност, исто као ни разни стилски који се запажају на њеној фасади, јер катедрала је грађена династијама, па је читав низ поколења оставио на њој печат свога времена.

Иако у целини намењена религиозној сврси, катедрала је пуна профаних појединости, које чудно одурађују од њених по некад строгих готских линија. На њеним видовима може се набројати преко 2000 разних кипова и слика. Они не представљају само ликове светаца, већ и многе световне личности, нарочито владаре. Ту су статуе Пипина Малог, Карла Великог, Хенриха Птичара, Карла Телавог и других француских и немачких царева и краљева. На коњу, у пуној ратној опреми, приказани су Клодвиг, Дагобер и Рудолф Хабзбуршки, постављени још у XIII веку, док је последњи коњаник, Луј XIV, нашао своје место међу њима тек 1828. Постоје чак и кипови двеју личности из неких познатих комедија XV века.

Сводови катедрале, постављени на једни нов, врло смео начин, изазивали су у време грађења многе дискусије и критике. И стручњаци и нестручњаци сумњали су у њихову стабилност и проричали им скоро рушење. Архитекту је један пријатељ стално досађивао, уворно тврдећи да планови нису добри и да ће се сводови срушити и затрпати хиљаде људи, колико може да стане у катедралу. Архитект, сигуран у сво

је рачуне, кад му је једног дана додијала ова прича, рече пријатељу:

— Кад не верујеш у моје дело, остаћеш овде за вечита времена, да се сам увериш да ће они трајати до судњег дана.

И одржао је своје обећање. Наслоњен на ограду једне галерије, под огромним кубетом катедрале, које као да лебди у ваздуху, камени кип „неверног Томе“ стоји и данас, брижна лица, очују упртих у високе сводове, и са стрепњом чека да се они сруше. Али, векови пролазе и дају за право архитекту.

Из овог примера види се да су градитељи катедрале унели у појединости много свога личнога. Ево још једног случаја. На степеницама за предикаоницу, која је израђена у XV веку, посетилац изненађен застане кад спази како иза хладних каменних стубова провирује кудрава глава једног псетанцета. Ко зна из каквих разлога, али свакако без везе са црквом, њу је у камени уклесао непознати уметник, можда да сачува успомену на свога љубимца.

Много знаних, а још више незнатих уметника, од XIII века, када се катедрала почела градити, па наовамо, допринело је својом вештином да ова грађевина буде један од најлепших споменика Европе. Већина међу њима, из претеране скромности, желела је да остане непозната, а многи ваљда нису ни знали како да оставе спомен о себи. Занимљив је, међутим, случај вајара који је израдио камени саркофаг за једног епископа који је у катедралу сахрањен. Пошто није умео, или није хтео, да се потпише на камену, али је ипак желео да потомству остави неке податке о себи, непознати уметник је у једном углу, при дну саркофага, исклесав у камену свој лик у стојећем ставу, малу статуу, не вишу од једног педља. На тај начин сачувано је до данас ако не име, а оно изглед онога који је својим трудом улепшао катедралу.

Пет хиљада на сат

Становништво света стално је у порасту и то: 5.000 особа сваког сата. Тако се каже у најновијим извештајима Уједињених нација. Ово представља пораст од 43 милиона годишње. Студиска група Организације Уједињених нација саопштава да је средином 1955 године укупан број становника на земљи износио 2.691.000.000. Кина има највише становника: 582.603.000, после ње долази Индија: 381.690.000, Совјетски Савез: 200.200.000, па Сједињене Америчке Државе: 167.191.000 становника.

Рекорд „Наутилуса“

Прва америчка подморница на атомски погон „Наутилус“ недавно је постигла нов рекорд у пловидби испод морске површине. Она је превалила 3.049 наутичких миља и ниједном није изронила на површину воде. Последњи пут подморница је заронила близу Панама и није изронила све док није припела у Сан Дијего, поморску базу Калифорније. Њена просечна брзина износила је између 18 и 20 чворова на сат. Свој првобитни рекорд, који је износио 2.000 миља, она је на овај начин премашила.

WALT DISNEY'S

Најзад - ЛУЛА МИРА

ПОГЛАВИЦА СИЗУКСА ПОТРЧАО ЈЕ ПРЕМА СВОМ СИНУ, МАЛОМ ГРОМУ, КОЈИ ЈЕ ЛЕЖАО БЕЗ СВЕСТИ! ЗА ЊИМ ЈЕ ПОХИТАО И ВРАЧ...

ДЕЧАК СЕ ТЕШКО ОЗЛЕДИО!

СРОВОИ ПОГЛАВИЦА НЕЖНО ЈЕ ПОДИГАО СИНА И ПОНЕО ГА У СВОЈ ШАТОР...

ОВО МОЖЕ ДА ЗНАЧИ И СМРТ НАС СВИЈУ!

ЈЕДАН ЧАС КАСНИЈЕ ИЗ ИНДИЈАНСКОГ ЛОГОРА ДОПРАО ЈЕ ОТЕГНУТО ЗАПОМАГАЊЕ...

ТО СЕ ЊИХОВЕ ЖЕНЕ МОЛЕ ЗА ОЗДРАВЉЕЊЕ!

ДОКТОР ЦОН ИЗНЕНАДА СЕ ПОЈАВИО СА СВОЈОМ ЛЕКАРСКОМ ТОРБИЦОМ... И ИЗРАЗОМ РЕШЕНОСТИ НА ЛИЦУ...

ДОКТО - ВИ СТЕ РЕ! А ЈА САМ ЛЕКАР! ТРЕБА СЕ ДРЖАТИ ШТО ДАЈЕ ОД ЊИХ!

ДЕЧАК ЈЕ РАЂЕН, А ЈА САМ ЛЕКАР! ДУЖНОСТ МИ ЈЕ ДА ПОКУШАМ ДА МУ ПОМОГ-НЕМ!

ЧЕКАЈТЕ! ИДЕМ И ЈА! НЕК! СВИ БУДЕМО ЛУДИ!

УСКОРУ СУ СЕ ЊИХ ТРОЈЕ НАШЛИ ПРЕД ШАТОРОМ НЕПРИЈАТЕЉСКИ РАСПОЛОЖЕНОГ ПОГЛАВИЦЕ!

ДВА ВРАЧА ВИШЕ ВРЕДЕ ОД ЈЕДНОГ! ДОЗВОЛИ ДА ПОМОГНЕМ МАЛОМ ГРОМУ!

НАСТАВИЋЕ СЕ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Пословице о воћу

Воће је прастара храна. Јели су га и први људи, јер су до њега лако долазили. Дошнине, у току векова, значај воћа бивао је све већи. Увидело се да оно није важно само за привредни напредак земље, већ и за здравље њених грађана. У овом напису донећемо неколико народних пословица о воћу уопште, а затим о неговању воћака.

У пролеће весели, у лето расклаује, у јесен храни, а зими греје? (загонетка — родно дрво).

Посади где год можеш ако се обогатити хоћеш.

Посађена воћка расте и кад спаваш.

Ко под шљивом траву коси, тај по селу шљиве проси.

Тешко воћњаку у ком свиња не рје.

Где је слама, ту је слава; где је жито, ту је сито; где су шљиве и ораси, ту су људи сиромаси. — У овој пословици шљиве и ораси лоше су оцењени. По неким, ова пословица је настала у време када воће није имало привредни значај као данас, а неповољна оцена могла је потећи и отуда што су шљиве раније највише употребљаване за ракију, а потрошња ракије доводила је до великих невоља у селу.

Какво дрво такав род, какво семе такав плод.

Бирано се воће износи, вредна ствар се чува, мудра реч се памти, славно дело се помиње.

Добар корен — добра младина.

Где нема младина нема ни стабала.

Пресађено дрво никад као посађено.

Дивље и питомо боље се пазе него брат и сестра. — Ово је заговор, а значи: калем на воћки.

Шта вреди дебло када је озебло.

И питомо је воће дивље док не узри.

С кога дрвета воће само пада не ваља га трести.

Воћка не пада далеко од стабла. Или: куд ће крушка но под крушку.

Једна трула јабука поквари стотину других.

Две врсте добротности

— Басна по Лесингу —

— Имаш ли међу животињама већег добротностила него што сам ти ја? — питала је пчела човека.

— Имам, — одговори човек.

— А ко је то?

— Овца, — рече човек. Њезина вуна ми је потребна, а твој мед ми је пријатан. А би ли ти, пчело, хтела да знаш још један узрок зашто овцу сматрам за већег добротностила него тебе?

— Како да не.

— Овца мене без икакве непријатности награђује својом вуном, — одговори човек — а кад ме ти дариваш медом ја се стално морам бојати твоје жаоке.

МАЈКА АГАВА

Од биљке агаве зависи живот целог једног народа. — Агава даје сељаку млеко, а оно је главна храна племена Отома. — Преврело млеко агаве садржи све витамине, протеине и соли потребне за одржање живота. — Од агаве сељаци добијају и месо, затим укусне колаче, гориво, танке опне за завијање рана, бодље које служе као игле, а влакна се употребљавају као конач. — Лишће агаве употребљава се уместо ћерамиди и за грађење зидова, а средина листа као сапун. Ето, зато Отоми агаву називају мајком.

„Крива“. Већина се мора задовољити половином од тог броја. Преврело млеко агаве — „пулгуа“, како га они зову — садржи у себи све витамине, протеине и соли потребне човеку да би се одржао у животу. Та млечна течност има укус устајалог пива и готово исти проценат алкохола. Како је и деца и одрасли стално пију, то се сви Отоми увек налазе у стању лаког пијанства. „Муџа“ агаве није једноставан посар. Биљка почиње да се муџе кад се трновити врхови њених меснатих листова лако повију према средини; то је знак да је зрела и да се у њеном ткиву почела ду-

дуће „муџе“ попила драгоцену течност. Као што сељаци иде од једне краве до друге, тако Отоми-Индијанци сваког јутра редом „муџе“ своје агаве.

„Агуа миел“ остаје само један, највише два дана свежа, а затим се укисели и више се не може употребити. Таково расипништво не може себи да дозволи ниједан Отоми. Од течности која се на време не потроши прави се „пулгуа“. Вреће се постиже додавањем мале количине старе и јаке „пулгуе“, исто онако као што се код нас на селима оставља ускисло хлебно тесто да касније послужи уместо квасца.

„Пулгуа и корозон“ нису једини дарови које агаву пружа човеку. У меснатом лишћу биљке, које може да буде дуго по два метра живи једна

врста веома укусних црва које Отоми сматрају посласницом. Остареле, здраве агаве служе као гориво, уместо дрва; танка опна која покрива листове — за завијање рана, бодље на врховима лишћа — као игле, а чврста влакна која се сама одвајају с лишћа старих биљака — као конач. Домови Отоми-Индијанца покривени су лишћем агаве исеченим на комаде и сложеним као праве ћерамиде. Од лишћа су и зидови кућа. Најзад, средина листа, кад се из ње издвоје влакна, изврсно замењују сапун... ако се неким чудом дође до мало воде.

На крају, агаве су сировина за једини производ кућне радиности ове долине. Човек ће тешко срести припадника овог племена, био то човек,

жена или дете, без повесма од влакана агаве и вретена које неуморно врти међу прстима. Свако шестогодишње дете већ уме да преде и прешће све до своје смрти. Из јаке пређе тка се затим грубо платно за кошуље и одела, као и покривци, такозвани ајатеси, који, као и „агуа миел“, прате Отоми-Индијанце од колевке до гроба. Од ајатеса, мајке праве љубке у којима носе своју децу на леђима; преминуле сахрањују умотане у ајатесе. За један ајатес може се од туриста добити три пезоса. Они који имају толико агаве да могу стално да дођу до пређе сматрају се богатима.

У долини Мезкитал агаву је, као што видимо, почетак и крај живота и није чудо што је Отоми-Индијанци често називају — мајка агаву.

Долина Мезкитал у Мексику толико је сиромашна кишом да се, у најбољем случају, на жетву кукуруза може рачунати само сваке осме или десете године. Ипак, та долина је насељена: у њој живи 65.000 Индијанца племена Отоми. Читав један народ чији животи зависи од једне једине биљке — агаве, која им је и храна и вода, од које праве кошуље и оно што носе преко кошуља, она им је чак и кров над главом.

Рачуна се да у долини Мезкитал има око три милиона струкова ове биљке. Поред сваке „њиве“ са агавима налази се колиба њеног власника, који сваког јутра, с тачношћу вредног сељака, устаје рано да би „помузао“ своје агаве.

Мезкитал се налази у мексичкој савезној држави Хидалго и кроз њу пролази панамеричка аутострада. Средиште области претставља град Иксмикилпан, који лежи сто миља северно од Мексико Ситија. Племена Отоми, чија су села разбацана по читавој долини, морало је у прошлости, пред најездом јачих, да се повлачи према северу, све док није стигло у ову безводну област за коју се нико није отимао. Ту је најзад нашло станиште и мир. Данас су Отоми исто толико сиромашни као што су били пре шест векова, кад су се пред надирањем прво других индијанских племена, а затим белаца морали стално селити. „Агуа миел“, сок агаве који личи на млеко, њихова је главна и готово једина храна. До кукуруза се тешко долази, тако да за њих „тортиље“, погачице од кукурузног брашна и воде, које су иначе хлеб Средње Америке, претстављају праву посласницу. На трпезама боље стојећих чланова племена појави се каткад и месо, али само у изузетним

приликама, као што су свадбене свечаности и даће. О правом млеку не може бити ни говора. Одојчад сише сок агаве с прстију својих мајки одрасли пију два до три литра ове хранљиве течности на дан: то је све чиме утољавају глад и задовољавају

потребу тела за водом.

Човек упућен само на ову храну морао би да има сто „зрелих“ агави, то јест оних из којих се сок може водити. Једној агави потребно је седам година да узри, да може да даје „агуа миел“. Њена зрелост траје свега три до четири месеца; за то време од ње се добија око два литра сока дневно, а затим биљка изумире. Према томе, једна особа морала би да има бар седам стотина агави да би могла да рачуна да ће од тога увек имати потребан број „зрелих“. Седам стотина агави значи око три хектара земљишта. Али ретки су они Отоми који се могу похвалити да имају седам стотина

чисти слатка „агуа миел“. Тада срећни сопственик гвозденом шишком начини рупу у њеном стаблу, а затим је проширује гвозденом кашиком, тако да у срцу биљке добије шупљину у којој ће се скупљати слатки сок. Месо стабла које се при том дубље извади Отоми зову „корозон“, што значи „срце“. Оно такође служи за исхрану и кад се испече има укус меда. Млеко које се скупља у шупљини води се сваког дана помоћу тикве — тиква ту има улогу натега — и сила у крчак који се носи обешен на леђима. Кад се шупљина испразни, онда се отвор затвара тешким каменом, да не би каква жедна животиња пре и-

ФОКИНА ЗАХВАЛНОСТИ

На пешчану плажу Нордернеја, острва које лежи у Северном Мору, таласи су једног дана избацили младунче фокс. „Беба“ је жалосно „плакала“ и, као да тражи заштити и помоћ, приближала је своју мокру њушку уз ноге купаца. Сопственик једне мале јахте-једрилице, дирнут беспомоћношћу љупке животиње, „усвојио“ је фокс и дао јој име Буџи. У почетку су малу фокс хранили козјим млеком, а кад је мало одрасла прешла је на нормалну храну: рибу.

Напуштене бебе-фокс не претстављају за зоологе никакву тајну ни новину. Таква мала фокс уствари је једно од близанаца које је мајка одбацила. Фокс може да храни само једно „дете“ и у случају да их добије двоје она одбацује једно — оно које је слабије. Тако је Буџи дошао на јахту свога „поочима“ и током лета израстао у лепог, живахног мушјака. Брзо се привикао на живот на палуби и кад би изјутра његов господар изашао из своје кајуте поздрављао би га радосним лајањем и довукао би се до њега да прими свој први дневни оброк: ситне рибе које је, не жваћући, похлепно гутао.

Буџи је био љубимак свих рибара на Нордернеју и они су, приликом риболова, остављали за њега сву ситну рибу, коју су раније бацали натраг у море. Буџи је пратио свог господара на свим његовим крстарењима јахтом. Живот му је био леп. Мазали су га и чували, хранили га добро и утајали му, али — нису га пуштали у воду. Морао се задовољити гуменим базеном на палуби јахте. Каква бедна замена за широко море!

Једног јутра испловила је јахта из луке Нордернеја. На њој су се налазили Буџи, сопственик јахте и његова жена. Рибари и купачи испратили су их, као и увек, махањем руку. Време је било ведро, али би понекад кратки и јаки налети ветра узнемирили површину мора.

Пет часова касније, из тамне воде пристаништа изненада је изронио Буџи. Неспретно се узварао на беле камене плоче, стресао са себе воду и стао узнемирено да лаје. Рибарима и купачима одмах је било јасно да се морала догодити нека несрећа. Јер, закључили су они, да је Буџи само

искористио тренутну непажњу свог господара и с јахте окочио у море, он би или заувек отишао, или би пливао за јахтом, а не би дошао натраг у пристаниште и тако тужно лајао. Јахта се свакако преврнула, говорили су људи окупљени око узнемиреног Буџија.

Свега после неколико минута отиснуо се од мола брзи моторни чамац за спасавање. У последњем часу стигли су спасиоци до на смрт испрпљеног брачног пара, који се очајнички држао за кљуц преврнуте јахте. Кад се чамац са спасенима и спасиоцима приближио пристаништу, усуетрим је допливао Буџи. Његово жалосно лајање претворило се у радосно кевтање.

— Кад се јахта преврнула, — причао је касније Буџијев господар, моја жена и ја успели смо да се ухватимо за њен кљуц. Захваљујући солидној конструкцији, брод није потонуо, већ је, искренут на бок, остао на површини. Буџи је неколико пута опловио око јахте, а затим је стао да ме гура њушком, као да је желео да каже да оставим

мо по мору. Најзад је паметна животиња схватила да се опасност двоје налазило у некакој опасности: окренуо се од мене и брзином својственом само фоксима кренуо према обади. Буџи је био херој дана. Док је вукући се на трбуху, пратио свог спасеног господара од пристаништа до куће, није било ниједног човека који се није сагнуо да га поташише по глатким, мокрим леђима.

Тај догађај значио је велику промену у фокином животу — Буџи је добио пуну слободу. Отада је смео да плива по мору и његова сјајна глава е

брод и да запливам према обади. Он, очигледно, није разумео због чега се ми, смешни двоношци, тако чврсто држимо преврнутог брода, уместо да се, као он, весело праћак-

крупним, буљавим и питомим очима увек се видела крај јахте. Али једног дана ипак је нестало: отишао је да негде у Северном Мору оснује своју породицу.

Морска вода против атомског зрачења

Морнарица САД поставила је на неке своје бродове нарочите прскалице, које су у стању да цео брод поливају морском водом, да би га на тај начин заштитиле од зрачења у случају атомске експлозије. Ове прскалице везане су за бродске пумпе и избацују сваког минута хиљаде литара воде, која у виду капљица обасипа све делове брода изнад морске површине. Та вода претставља неку врсту заштитног оклопа, а истовремено шипра у море радиоактивне честичке које су већ пале на брод.

Занимљивости о железници

Најбржи воз на свету који саобраћа на редовним линијама јесте „Твин Зефир“ са дизел-мотором, који раздалању од Ист Дибика до Прерије Фокс, у САД, преваљује брзином од просечно 138,7 километара на сат.

Британски воз „Елизабетен“, који саобраћа између Лондона и Единбурга, пређе пут од 632

километра а да за то време ни једном не стане.

Најдужи железнички пруга пролази кроз равницу Нузабор у Аустралији. Она нема ниједну кривину и дугачка је 527 километара.

Највиша железничка станица на свету на пруги нормалног колосека налази се у Перуу.

То је станица Тјелто, саграђена на једном превоју високом 4.755 метара.

Лондонска железничка раскрсница „Клафам панкшен“ важи за највећу на свету. Свака 24 часа на овом месту укрштају се 2.500 разних возова.

Највећи железнички центар на свету је Чикаго, кроз који прође 45.000 возова за дан.

Највећи успон на железничкој пруги нормалног колосека налази се у Гватемали, између мостова на рекама Замала и Зунил. Он износи 11 степени.

Највећа железничка станица на свету је Велика централна станица у Њујорку, која покрива површину од двадесет хектара. Она има 67 колосека.

Највећи железнички кеј налази се у Сонепуру, на североистоку Индије. Дуг је 736 метара.

Електронска блиц-лампа

Једна источнонемачка фабрика за израду фотографских апарата конструисала је електронску блиц-лампу која је тешка само 400 грама. Овај „флеш“ не ради помоћу батерије, већ један нарочити минијатурни уређај избацује по потреби снажан светлосни блесак. Ту се налази и мали трансформатор, који се може заменити за свега пет секунди.

МАЛЕ ЗАНИМАВИСТИ СТРАШНИЈА ОД РАТОВА

По мишљењу неких стручњака највећа несрећа која је икад задесила човечанство била је епидемија куге која је харала између 1347 и 1351 године. Том приликом било је око 25 милиона смртних случајева у Европи. У Енглеској је умрло 45 одсто становништва. Ако се додају последнице ове болести на Блиском Истоку у то време, онда излази да је куга поморила око 75 милиона људи.

ДА БИ БИО ПРВИ...

Прошле године из данске луке Есбјерга кренуо је капетан Валтер Вестборг на пут око света. Циљ му је био да буде први човек који је моторним чамцем опловио око Земље. Недавно је стигао у Панаму, преваливши на тај начин око 3.000 миља. Он путује сам. На путовању преко Атлантског Океана често се борио са страшним циклонима. Пут од Панаме наставиће преко Тихог Океана. Та стаза биће дуга 2.130 морских миља. Она води до Лос Анџелоса. Одатле ће кренути према Хавајским Острвима, и даље, док се не врати кући.

„ЧУДО“ У БЕНОВИ

Беновска полиција недавно је вршила пробе с једним амфибиским возилом које је у стању да лети и да се креће по води и земљи. Овај летећи „водоземац“ прошао је најпрометнијим улицама Бенове не склапајући крила. Аутомобил и друга моторна возила су без тешкоћа пролазили испод његових крила.

СТАБЛО С НАЈВЕЋИМ ОБИМОМ

Дрво Санта Марија дел Туле које се налази у мексичкој држави Оахаки, има највећи обим стабла који је досад забележен у свету. Он износи 39 метара. Потребно је да стане око њега 27 људи да би га обухватили испруженим рукама.

Породина тесника

Једна стара кућа у Палилули, тада још београдском предграђу, осамдесетих година прошлог века истицала се између свих осталих. Многе су биле грађене као и она, — приземне, с доклатом и пространим авлијом, где се у пролеће и лето зеленела трава, мирисало цвеће, а крошњати дупови пружали густу хладовину. Али, ова је у целој Палилули била најчувенија. Сама по себи заузимала је леп положај: с ње се простирао диван поглед на моријевске косе, покривене таласима златне пшенице, на широки Дунав и бескрајне банатске равнице. Била је с великом баштом оплеменених вођака и дебелих летњих хладова, омеђена јабукама и жуборавим потоком свеже воде.

У тој кући живео је са својом породицом песник Јован Илић, који је за време Светоандрејске скупштине одиграо једну од најзначајнијих улога, а после, разочаран, повукао се од света и свих јавних послова. Па ипак, та стара кућа у Палилули, последњих деценија прошлог века и све док је било песничких издања старог Јована Илића, за тадашњи књижевни и културни свет у Београду претстављала је најпримамљивије место. Она је под крај века била, као што је писао Бранислав Нушић, „једини књижевни клуб у престоници... Кроз ту кућу, на којој су и дану и ноћу врата била отворена, прошло је неколико генерација књижевника. На прагу те куће сретала се стара романтична књижевност, која је већ изумирала, и нова, реалистична... Кроз ту кућу продефиловала је, једном речју, цела наша књижевност осамдесетих и деведесетих година“.

Одиста, нема имена које је сачувано у српској књижевности а да је није посетило. „Улазак у песничку кућу Илића, писао је Нушић у својим сећањима, за мене је тада имао нарочито драг. У машти шеснаестогодишњег младича та кућа ми је издалека изгледала као неки чаробни замак, или као недовољно гнездо где царује стари орао, а орлићи излећу у свет и враћају се с вечери на легало“. Орлићи су били синови Јована Илића: Милутић, Драгутић, Војислав и Жарко, од којих је највише узлетео Војислав, а и остала тројица, сваки на свој начин, били су достојни „старог орла“. Ту је, као и сви остали, био топло примљен и хрватски књижевник Антуан Густав Магаш за време свог боравка у Београду. И он се увек радо сећао часова које је у њој провео, другујући са синовима старог песника, Драгутином и Жарком.

Једном, кад су Љубомир Неђић, доцније познати српски критичар а тада још ђак Велике школе, и Стеван Сремац, који је тек улазио у књижевност, пролазили поред старе куће у Палилули, угледаше на доклату како седи, утонуо у мисли, стари песник Јован Илић. Неђић га Сремцу показа руком и рече: „Јупитер тонски!“ (Јупитер громовник). Његов син Драгутић, који је оставио врло лепе успомене о оцу и браћи, каже да му је овај назив и прилично. Био је то човек који се, попут старих Римљана, повукао из јавног живота, али се није одрекао својих начела.

Јован Илић је још као дечак био упоран и доследан. Рано је изгубио оца, а мајка му се пре-

удала за београдског грађанина Илију, устабашу (старешину) пушкарског еснафа. Из поштовања према очуху, који је био правичан и строг, али осећајан и добронамеран, Јован одлучи да промени своје презиме. По-

њему се назвао Илић, да би му узвратио за учињено добро. А тада је тек био ђак београдске основне школе! Иначе, по оцу требало је да се презива Николић.

У кругу своје породице, Јован

Илић је био строг, патријархалан. „Када је и најрасположе- нији био, излазио смо пред њега као пред неко више биће и пажљиво промеравали сваку реч... Међутим, он нас никада ни једног није прстом тајнуо...“

— забележио је у својим сећањима његов син Драгутић. Главни васпитач деце у кући Јована Илића била је његова мајка, баба Стана. Она је волела, али исто тако и једла, будућег песника Војислава, ко-

ји је већ врло рано почео да саставља стихове. Војислав је био слабуњав дечак. Боловао је од темењаца и звали су га „ћела“. Међутим, он је био и врло живахан. Стално је трчкарао с палилулском децом, бацао камена с рамена, волео пливање и разне дечје игре и „остављао науку по страни“. Његова мајка била је неписмена, али је ипак сматрала да она треба да „прелиста“ што су јој деца добили за „пропис“ (задатак). Узела би од њих књигу, уштала их шта су добили за лекцију, па би потом гледала у текст, правећи се да их по њему прати. Чим дете застане или при читању почне да замуцкује, она закљопи књигу и рече: „Не, не, не иде. Ниси научио. Кад научиш, ти дођи!“ Вешто је крила од деце своју неписменост и она су дуго и са страхопоштовањем спремала своје лекције. Мајка је по корицама знала која књига припада којем предмету, али једном се деси да је књигу окренула наопако, што деца приметеше и нададоше дреку. Тако се оконча и њено прелиставање.

Војислав је кршом писао песме још као „мали ђак“, љубоморно чувајући своју тајну. Баба Стана сматрала је да је то само на штету његовог учења. Она је волела унука и желела је да се не бави „узалудним пословима“. За њу је то било празно пискарање, па би, чим би Војислав изишао из куће, скупљала исписане хартијце и бацала их у ватру. Свог унука звала је: „Војка, моја писмопојка“. А кад би Војислав стао да богоради да му врати хартије с његовим песмама, она би одговарала: „Па то није ништа ни било, само нешто најврљано. Не бацај га твоје књиге у ватру. Ето их целе целцате, лепо ти седи па учи!“

Бранислав Нушић забележио је у својим сећањима да је Војислав своју прву песму испевао кад је био ђак првог разреда гимназије. У њој је исмејао своју браћу која су пошла да набаве расад за башту. Иду његова три брата у Толчидер — који је у оно време претстављао нешто врло удаљено од београдске вароши — иду и храбре се међусобно шта ће урадити ако их у густој шуми сусретне вук. Они се тако јуначе, али им је стало на памети: „Дубоки су они лузи, страхаота је њима ићи, јер нас може курјак стаћи“. И „јуначине“, да би сузбили свој страх, прете вуку, а он их негде слуша из прикраја, док одједном не искочи из честара и нагна јуначку браћу у бекство. Браћа се нису зауставила све до Београда, „а курјак је тада стао, па се слатко насмејао“.

Иако Јован Илић то није показивао неком родитељском нежњошћу, он је уживао у својим синовима, који су сви од реда већ за младих дана показивали песничку обдареност. Војислав је имао шеснаест година кад је написао и припремио за штампу своју поему „Рибар“. Владан Ђорђевић, тада већ на гласу политичар и књижевник, уредник познатог часописа „Отаџбина“, посумњао је да је то Војиславово дело и дошао је његовом оцу. „А тај гледа, гледа, па узвикну: Ја нисам знао (и ту се као љутну) да је то Војислав написао! Није, ђанум, то моје, то је његово!“

А за хонорар који је Војислав примио за „Рибара“ говорио је увек да је био већи од свих хонорара што их је он примио за своја песничка дела...

МАЛЕ ЗАНИМАВИСТИ И ОВО СУ РЕКОРДЕРИ

Сматра се да Уругвајци једу највише меса на свету. Годишња потрошња меса по особи износи у тој земљи око 120 килограма. Исландци су највећи потрошачи млека, са око 455 литара годишње по особи. Али, највише калорија уносе у организам Ирци, и то 3.545 калорија дневно. По томе су они на првом месту у свету.

НИЈЕ ВЕЋА ОД ЛЕПТИРА И ДУГМЕТА

Недавно је у Лондону одржана изложба ружа. Било их је свакојаких боја, облика и величина. Пажњу посетилаца нарочито је привукла дивља ружа звана калифорника, која расте у Калифорнији. Она је веома нежна. Цветови јој нису већи ни тежи од обичног лептира. Цвета преко целог лета, а шипак јој је наранџасто-црвене боје. Неки произвођачи ружа посветили су се искључиво одгајивању минијатурних врста. Тако је приказана серија ситних ружа разноврсних боја, међу којима се истицала ружа звана беби-маскерад. Њен цвет није био већи од дугмета. Једна ружа има ла је цвет боје слоноваче. Кад се тај цвет расече, онда његов мизик потсећа на свеже пресечену јабуку.

КАМЕРА СА ДВАНАЕСТ ОБЈЕКТИВА

Енглески научници конструисали су специјалну камеру опремљену са дванаест објектива, која ће бити примењена у даљим нуклеарним истраживањима. Сваки од ових објектива има моћ експонирања од једног десетомлионитог дела секунда. Камера може, приликом раздвајања атома, да сними и поједине честице које се крећу двадесет пута брже од звука.

НАЈВЕЋЕ И НАЈМАЊЕ ЈАЈЕ

Нојева јаја су већа него јаја неједне друге птице. Дуга су од 16 до 18, а широка од 10 до 16 сантиметара. Да би се скувало нојево јаје потребно је 40 минута. Најмање јаје на свету носи једна врста колибрија која живи на Јамајци. Та јаја дуга су око 1,27 сантиметар, а лице на врло бисера.

Непитивање поларне светлости

Траке ледујаве светлости која се види на крајњем северу и југу Земље — поларна светлост — претстављају понекад непремену сметњу радиоталасима, тако да онемогућују примање емисија, што претставља огромну опасност за пилоте који лете на другим путама и оријентису се помоћу радија. У току Међународне геофизичке године интензивно ће се испитивати и поларна светлост, како на Арктику, тако и на Антарктику. Научници многих земаља, заједничким напорима, покушаће да открију нове податке о природи те појаве.

Када се електрицитетом набијене честице са Сунца приближе Земљи, геомагнетско поље их скреће према северном и јужном магнетском полу. Уколико се приближују Земљи, оне продиру кроз атмосферу, комешају гасове у ваздуху и стварају светлосну појаву која се назива поларна светлост.

Пошто о поларној светлости треба прикупити још много података, научници ће сада применити разне нове апарате за њено испитивање. Један од веома значајних биће камера која ће „обухватити читаво небо“. Том камером моћи ће да се сниме небо од једног хоризонта до другог, па ће се поларна светлост, и јужна и северна, моћи једновремено да прати, од појаве до нестанка. Поред тога, њу ће испитивати помоћу радија, радиотелескопа и радара.

Очекује се да ће подаци о поларној светлости прикупљени у току Међународне геофизичке године пружити могућност да се изради карта о њеном распрострањању и времену настајања, што ће бити од велике практичне користи.

ГУМЕНИ „ТОМАХАВК“

У последње време, у Аустралији је постала врло популарна једна забава која помало потсећа на индијанску игру бацања томахака. Само, уместо индијанске ратне секире, овде играчи бацају малу гумени лућу с перајима. Игра тече овако: два играча стану један према другом, тако да размак између њих износи од 6 до 18 метара. Обојица држе у левој руци неку врсту округлог дрвеног штита који има упртане концентричне кругове, слично мети на стрелишту. Они наизменично гађају лоптом штит свога противника, трудећи се да га погоде у средишни круг, јер он доноси највише поена. При удару у штит, лопта се приљуби уз њега, тако да не може бити сумње какав је погодак постигнут. Онај ко прикупи више поена проглашава се за победника.

ПЛОВЕЋА ГАРАЖА

Италијански брод „Италтера“ о правом се може назвати пловећом гаражом. Овај брод од седам хиљада тона специјално је направљен за прекоморски превоз аутомобила. У беновској луци недавно је у његовој утوبي паркирано ништа мање него хиљаду кола, што значи да је ово највећи „носач аутомобила“ на свету.

КРАЈ

Очи и сун на МАТЕРХОРНУ

Познати писац „Борбе за планине у свету“ и „Беле куле“ П. Д. Улман описао је и један леички доживљај из Алпа.

Назовите то, ако хоћете, сентименталношћу. Као деветнаестогодишњак сам се, 1927, за време летњег распуста попео на Матерхорн, што је претстављало један од највећих доживљаја у мом животу. Готово две деценије желео сам да једног дана с једним од својих синова опет станем на тај врх. И сада, тачно после двадесет пет година, седео сам у возу и спремао се да му поново приђем, заједно са Цимом, мојим деветнаестогодишњим сином.

Матерхорн није само планина; он је споменик, легенда. Он више није тешко савладљив. На њега се сада пењу деца од дванаест година као и старији од седамдесет. А водичи га зову својим „свакодневним хлебом“.

Тај усамљени горостас ипак још има чари и привлачности као мало који врх на свету. То му дају његов дивљи, тамни, величанствени изглед, као и његова исто тако мрачна историја. С првим освајањем његовог врха тешко се може упоредити ма који други сличан подухват. Јула, 1865, после пет узалудних покушаја, Енглез Винпер успео је да га савлада, али је на повратку оставио четири своја друга у његовим провалијама.

Одлучили смо да првих дана крајним излетима стекнемо потребну кондицију. Није нам се журило. Најзад смо пришли главном тренингу. Сваки тежи врх Алпа има одређену планину која служи као вежбалице за главни успон. За Матерхорн то је 3.000 метара високи Рифлхорн. Тамо смо пошли на нашу прву праву плезачку туру. Везани за водиче пењали смо се све више и више, преко све стрмијих стена. Испусти за које смо се хватали постајали су све мањи и несигурнији, али углавном све је ишло добро. Цим се клизгао, спотисао и знојио у нормалним граница-

ма, но успешно је савлађивао постављене задатке. Плезаче му се, изгледа, свидело. „Савим добро за почетак“, мислио сам задовољно док смо силазили у село.

Најзад смо кренули у етапама на сам Матерхорн. Првог дана попели смо се неких 900 метара, до хотела „Шварцзе“. Другог још 600 метара, до планинске куће „Белведере“.

Ту смо били окружени огромним одроњеним стенама и белим глечерима. Изнад нас био је ОН, 1.200 метара висока стеновита пирамида упрта у небо. У кући смо затекли двадесетак планинара који су такође кренули на врх.

Следећег јутра, у четири сата, пробудило нас је један од наших водича. Није се много говорило; доручковали смо за пет минута. Изишли смо и повезали се у групе по двојницатројица. Било је прилично хладно. Изагалина је лебдела око нас, али се врх јасно оцртавао.

Кренусмо, а заједно са мном, у тој тишини, пошле су и моје усмене, наде и двадесетпетогодишњи снови...

Док смо се пели, пели и пели, отстојање између појединих група и мене постајало је све веће. Прво пола сата и-

мао сам пуне руке посла да бих љубазним махањем пропустио остале да прођу. Затим више нико није наилазио и више ником нисам имао да машем. Цима и његовог водича изгубили смо брзо из вида, заједно са осталима. „Хајде, пожурите мало!“ рекох себи. Али, моја пуњеска брзина остала је непромењена.

— Мали одмор, Алфонсе?

— Ускоро ћемо стићи до колибе „Солверг“.

Изненада, указа се пред нама мала колиба на ивици бездана. Алфонс је отворио свој ранац и ми се поткрепили смо. А онда настависмо пењање.

„Тежег успона више не може бити“, мислио сам Заблуда. Било је све теже и теже. „Можда бисмо могли мало брже?“ — предложи Алфонс. Наставио сам још спорије.

Рачуна се да је потребно четири сата од планинске куће „Белведере“ до врха Матерхорна. Године 1927 прешао сам тај пут за три сата и 54 минута. Рекордна брзина била је сат и по. Нисам знао колики је рекорд спорости, али сам се бојао да ћу га сад ја поставити. Ноге више нисам осећао. Нову тешкоћу претстављао је разређен висински ваздух. Сваких двадесет корака морао сам да застанем, борећи се за ваздух.

Коначно смо се попели на ледени гребен између Северне и Источне Стене, које се стрмо руше у дубину. Ту почиње успон на деведесет метара високу стену уз коју су постављена гвоздена ужад. Требало је савлазати глатку стену, готово без ослоња. Морао сам да предахнем, али на ужалима предаха није могло да буде. Или се даље пењати, или...

Неколико метара удесно нашла смо на месту где је Винпер изгубио своја четири друга. Провалија је била дубока 1.200 метара. „Не мисли на то!“ — рекох себи.

Најзад је стена била савладана. Погледао сам увис и помислио: „Много даље више нећеш стићи...“ Сатима смо се Алфонс и ја пели у потпуној тишини и усамљености.

Наједном, нашли смо се усред лица планинара. То су били наши познаници, који су се већ враћали. Десет дугих минута трајало је мимолажење на уском гребену. Ускоро се појавио и Цим, сав насмејан. Он је пут био превалио за четири сата. „Било ми је сувише хладно да те чекам, па се враћам“ — извињавао се.

Алфонс и ја били смо опет сами. Корак по корак успињали смо се све више. Било је језиво стрмо, затим мање стрмо и најзад — уопште више није било стрмо. Снег под мојим ногама био је раван. Кад сам подигао поглед, видео сам само још сунце и небо, и Алфонса који ми је пружио руку. Али, његово лице нисам могао препознати, јер су ми нагло — не знам за-

што — грунуле сузе на очи. До врха нам је требало око пет и по часова. Но, ја нисам мислио на сате него на године док сам тако по други пут стајао на витком залеђеном врху, високо изнад мора о-блака. У једном тренутку имао сам опет деветнаест година: додуше, не моје ноге, ни руке и плућа, већ нешто дубоко у мом бићу. И данас, као и онда, ја знам: тај тренутак не бих дао, не бих никако дао за многе друге драгоцене часове свог живота.

Увече, у хотелу, Цим и ја славили смо победу, мушки, уз чашицу. Напољу су светлупале звезде, под којима се беласео стари горостас, моћан у својој величанствености.

Осмех је био највећа напруга...

Догодило се то у граду Ландори, на тибетанској граници. Један малишан изненада је оболео од дечје парализе. Вирус су му оштетили мишиће грудног коша, тако да је постојала једна једина могућност да се одржи у животу — вештачка плућа. Из Карачија, у даљеног преко хиљаду миља, специјални авион пренео је један овакав апарат. Тада је, уствари, и почела битка за дечаков живот.

Једног јутра, болничарка која се старала о њему, сва узбуђена, ушла је у собу др Церна Челмана, шефа болнице, и дрхтавим гласом је рекла:

— Челична плућа престала су да раде! Дете се гуши!

Доктор је одмах отишао код дечака, који је лагано умирао. Време се није смело губити. Сваки секунд био је драгоцен. Али, како искористити те брзе, трептаје времена? Др Челман је одмах применио вештачко дисање. То је само про дужавало болесников живот, али — лекар је то добро знао — тако се не може у бесконачност...

Тада му је синула спасоносна мисао. Пре неколико година читао је у неком часопису о „дрвеним плућима“, која могу да замене челична. И док су други лека-

ри обављали вештачко дисање, он је отрчао у своју радну собу. У једној фијоци пронашао је часопис с нацртом и тачним упутствима за израду дрвених плућа.

Наступили су драматични тренуци. У једној болничкој соби јењавао је малишанов живот, док је у другом крилу зграде група људи покушавала да од обичних дасака направи вештачка плућа. Главну реч имали су столари. За кратко време апарат је био направљен.

Свиња је застао дах кад је малишан најзад положио у дрвена плућа, на којима је стално требало покретати једну полугу на принципу ручног пумпања. И кад се на дечаковом до тада згрченом лицу указао осмех олакшања, свиња је било јасно да „плућа“ добро функционишу и да је живот малог болесника сада ван опасности. То је била и највећа напруга лекарима и особљу болнице за њихов труд.

Дечак је у дрвеним плућима провео 12 часова. За то време оправљена су и челична плућа. Један живот био је спасен.

ВЕРОВАТИ ИЛИ НЕ...

БРАДА ЗА ЗАБАВУ

Фламандски сликар Јан Вермејен (1500—1559) имао је необично дугачку браду и често ју је, шале ради, избацивао кроз прозор на улици да би се пролазници у њу заплели.

НАОПАКО

Церем Бентам (1748—1832), енглески филозоф и познати ауторитет за фило-

зофију права, последњих 45 година живота носио је лети дебеле вуњене рукавице, зими сламени шешир, а спавао је у платненој врећи, и то потпуно одевен.

СУНЦЕ ИЗЛЕГЛО ПИЛИЋЕ

Пре две године, полазећи на годишњи одмор, Хелена Чаплин из Стендиша, у америчкој савезној држави Мејну, избацила је на вучиште, између других заосталих намирница, и 12 јаја. То лето било је веома топло и кад се домаћина после 25 дана вратила с пута затекла је у свом дворишту дванаест пилића који су се, захваљујући сунцу, излегли из батених јаја.

ВАЖНО ЈЕ ДА КОЗАМА БУДЕ УДОБНО

Припадници племена Јунаг, које живи у индиској

провинцији Ориса, граде удобне домове, али ипак спавају под ведрим небом, и то на голој земљи. У њиховим лепим кућама живе — њихове козе.

СВЕ САМЕ ВРЛИНЕ

Сантијаго Иглесијас, некадашњи посланик Порторика у Сједињеним Америчким Државама, дао је својим њеркама — а имао их је седам — следећа имена: Слобода, Правда, Братство, Мир, Светлост, Победа и Једнакост.

Волт Дизни
ДУШКО
ДУГОУШКО
И ДРУГИ
ДОБРИ И РЕЉАВИ
СТАНОВНИЦИ
ЊЕГОВЕ ВАРОШИЦЕ
И ОКОЛИНЕ.

СЕЗОНА ЈЕ ТЕК ЈУЧЕ ЗАВРШЕНА... НЕКЕ МЕ ВАЈДА НИКО УХВАТИТИ!

МИРНЕ БУДИТЕ, РИБИЦЕ... ТРЕБА ДУШКУ ДА ДАМО ДОБРУ ЛЕКЦИЈУ!

ВИ ЗНАТЕ ШТА САД ТРЕБА ДА РАДИТЕ... НА ПОСАО!

НИЈЕ МИ МИЛО ШТО ОВО ЧИНИМ... АЛ' ДУШКА ТРЕБА НАУЧИТИ ПАМЕТИ!

ХЕЈ, ШЕРИФЕ! ОВЕ РИБЕ ПОКУШАВАЈУ НЕШТО ДА НАМ КАЖУ!

АХА... НЕШТО ИМ ЈЕ НАПИСАНО НА БОКОВИМА!

ПОМЕДАЈ! СВРСТАВАЈУ СЕ У НИЗ!

ТА СЛОВА ИМАЈУ НЕКОГ СМИСЛА!

ПОКУШАВАЈУ ДА НАМ КАЖУ ДА НЕКО ПЕЦА И ТИМЕ КРИШИ ЗАКОН!

ПОКАЗУЈУ НАМ ПУТ! ПОКИ ЂЕМО ЗА ЊИМА!

УПЕЦА СИ, ДУШКО!

ХАПСИМ ТЕ ЗБОГ ПЕЦАЊА ВАН СЕЗОНЕ!

КАКО СТЕ ЗНАЛИ ДА ПЕЦАМ?
ОХ... ИСПРИЧА-ЛЕ СУ НАМ... РИБИЦЕ!

Са свих страна

КАО У ЛИЛИПУТУ...

Један инжењер из Абадана, у Ирану, направио је за свог сина аутобус минијатурних размера: висине 80, а дужине 150 сантиметара. У овој лилипутанској аутобусу могу да стану возач и четири „путника“. Кола покреће мотор јачине 150 кубика, а развијају брзину од око 35

километара на час. Једини им је недостатак у томе што им саобраћајна полиција не допушта да се крећу прометним улицама, јер привлаче пажњу и аутомобилиста и пешака, те могу да доведу до несреће, а у најбољем случају до испорвања саобраћаја.

АУТО-КАМП

У Великој Британији почела је производња нарочитог типа аутомобила погодног за туристе. Главна одлика ових кола је у томе што се на њиховом крову налази мали шатор од алуминијума, који по потреби може да се подигне за мање од једног минута. У овом ауто-кампу налазе се лежишта за две особе, до којих се долази помоћу металних лествица.

„Неми“ грамофони

Једно немачко предузеће за израду грамофонских плоча недавно је лансирао нов начин продаје овог свог производа. Да би се омогућило да више особа истовремено проба разне плоче, уређен је штанд са десетак грамофона. Новост је у томе што је слушање плоча могуће само помоћу специјалних слушалица, које су у вези с појединим од грамофона. Купац који жели да чује одређену плочу једноставно је ставља на грамофонски диск и узима слушалицу, тако да само он чује музику с те плоче, док је за остале овај грамофон потпуно нем.

Пловећи хелодром

За развој хеликоптерске службе од великог је значаја увођење пловећих хелодрома, какве је недавно направљен у граду Фениксу, у Аризони. То је, уствари, платформа која плочи на води дубокој свега неколико сантиметара. Вода се налази у нарочито отвореном резервоару на равном крову једне вишеспратне зграде. Раније су се, због потреса до којих долази при слетању хеликоптера непосредно на бетонску површину, кровови морали појачавати. Међутим, приликом слетања на пловећи хелодром притисак се равномерно распореджује на целокупну површину крова испод резервоара с водом. Сама платформа по изгледу потсећа на пчелиње саће, а у стању је да издржи притисак од око 40.000 килограма на један квадратни метар. Међутим, распоредан на читаву кровну конструкцију тај притисак износи свега десетак килограма по квадратном метру.

Справа за дисање

Кад дете погођено парализом убрзано дише, што спречава нормалан говор, примењује се један нов апарат назван „електро-плаућа“. Он потстиче и регулише рад мишића који покрећу органе за дисање Ова машина ради на електрични погон и има појасеве са електродама. Један појас се обавија око деветих грудина, а други око трбуха. Благ електрични напон изазива тада контракцију ових мишића, потискујући унутрашње органе ка дијафрагми, што омогућује детету да лако издише ваздух.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ПРВА ПОШТА У НАДЗВУЧНИМ РАКЕТАМА

Недавно је у САД завршен један занимљив опит. Пошта у Невади уступила је пет хиљада писама, која су стављена у пет ракета дугих четири метра и широких 40 сантиметара. Ракете су избачене у Даглас Каунтију и после више стотина километара лета спустиле се у Топазу, у Калифорнији. Стручњаци су управљали њима са земље, и то врло успешно, јер су, после лета надзвучном брзином, атерирале свега неколико метара далеко од циља. Тако су писма издвојена онима којима су била намењена у рекордном времену: свега један час пошта су послата. Сматра се да нема више никаквих препрека да се већи део поште у САД убудуће шаље ракетама.

НЕПОЗНАТА ПЛЕМЕНА

У југозападном делу централне Аустралије једна патрола наишла је на досад непознату племена. Предео у коме та племена живе веома је суров и сушан. То је крај сланих мочвара и песковитих брежуљака. Чланови ових племена имају од одеће само огрлицу и каиш, који су направљени од људске косе. Стално су у покрету, тражећи храну. Највише једу пустињске пацове који скачу као кенгури, затим гуштерове и мишеве. Хлеб праве од дивљег парадајза. Иначе, они су веома здрави људи.

НЕПРОВИДНА ВОДА И ПРОВИДНО ГВОЏЕ

Обично се сматра да је вода провидна. Уствари, провидан је само један танак слој воде. Познато је да је на дну мора и океана тако тамно да је то тешко и замислити, јер тамо не могу да продру зраци сунца.

Али, није само вода у танком слоју провидна, него и све друге материје, које су у дебелом слоју иначе непровидне. Захваљујући напретку са-

времене технике, људи сада могу направити и гвоздене плочице дебеле један хиљадин део милиметра. Те плочице су провидне као стакло и готово безбојне. Ако се једна таква плочица стави на лист књиге, онда се без икаквог напора може читати и најситније писмо. Такве плочице могу се правити и од злата и других метала. (По Њљину)

ЗА УСПЕШНИЈЕ УЧЕЊЕ СТРАНИХ ЈЕЗИКА

Захваљујући једном новом апарату, студентима који уче стране језике многоме је олакшан рад. „Електронска машина за учење језика“, како је апарат назван, ради на принципу емитовања лекција с магнетофонске траке, али новина је у томе што она, помоћу посебног механизма, омогућује слушаоцима не само да чују тачан изговор, већ и да виде како се пишу нове речи. Речи су исписане на хартији која се аутоматски креће све док се одређена лекција не заврши.

БИЦИКЛ НА ВОДИ

У САД направљен је бицикл који се креће по води. За одржавање равнотеже на њему

није потребна никаква нарочита уметност, јер два пловка омогућују лако балансирање на води и пријатну вођњу. Бицикл се покреће помоћу педала, а механизам му је заштићен једном блиндираном касетом, која спречава додир с водом.

ЗЕМЉА ОВАЦА И ГОВЕДА

Нови Зеланд спада међу најинтересантије пределе света. Ту се могу наћи изванредне природне лепоте и необичне појаве. Затим, то је земља разноврсне климе, која условава разноврсну привреду у овој земљи чија површина износи око 250.000 квадратних километара. Становништво Новог Зеланда посветило је највећу пажњу гајењу оваца. Тамо живи свега око два милиона становника, који гаје 40 милиона оваца и 5 милиона говеда. То је земља где се производи више бутера него челика, више сена него петролеја.

ПОТПУНО СИГУРНИ

Израда трезора данас је знатно усавршена. Тако се у Енглеској израђује један трезор за Канаду чија ће врата бити дебела 40 сантиметара. Челичне плоче направљене су од легуре која не може да се пробуди ацетиленском лампом, не може да се засече никаквим савременим инструментом за обијање, нити се у тој плочи могу направити удубљења за смештај експлозива. Свака брава на овој каси има преко 100.000 разних комбинација за отварање.

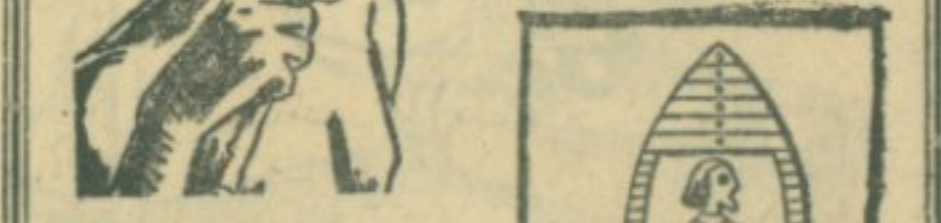
ЧАМАЦ ЗА ПЛИВАЊЕ

Спојити два спорта: веслање и пливање, то је била жеља једног америчког инжењера, иначе страсног спортисте. Он је најзад успео да конструише чамац где веслање, уствари, претставља пливање. Чамац је по облику сличан кајаку, само што на дну има отвор кроз који веслач провуче ноге. Кад се нађе у води, човек једноставно, покретима руку и ногу, вози чамац, што ће рећи да весла пливајући.

Јестели већ чилица...

... неку врсту четкице за зубе први су, изгледа, употребили Индијанци који су живели у цунгацима данашње Венеције, Америго Веспучи

Дело је сведочанство о математичком знању старих Египћана, који су у то време већ познавали операције с целим бројевима и разломцима, а такође су имали приближно тачну вредност за Лудолфов број. Дело је написао Ахмес, 2000 година пре наше ере.

... на њоновима сав дала које су носили египатски племићи би

предео је обичај прања зуба у Европу пошто је видео како ти Индијанци чисте зубе једним штапићем који би претходно замочили у љуштину шкољке.

... назив Атлантски Океан први пут је употребљен на Меркаторовој карти, 1569 године.

... звук се простире кроз челик 15 пута

ли су обично урезани ликови њихових највећих непријатеља.

... реч „анegdота“ означавала је првобитно још необјављен, па према томе непознат, спис. Али, откако је Прокопије објавио свој спис у коме је описао скандале на двору цара Јустинијана (527 до 565) и у наслову употребљено реч „анegdота“, тим именом почеле су се називати кратке, духовите и често заједљиве приче о људима и догађајима.

... рој пчела који остане без матице сове се безматрнички.

Водоравно: 1) француски бактериолог, проналазач серума против дифтерије; 2) правац; 3) звезда луталица; 7) област у Србији; 9) телефонски позив; 10) тениски термин; 11) предлог; 12) сибирска река; 14) домаћа животиња; 15) место у Босни; 18) спојница; 19) асура; 21) зачин; 22) страво женско име; 23) грчко слово; 25) речено острво; 27) арапско стање воде; 28) језан глор; 31) прилог; 32) приповетка Јосипа Козарца; 33) музичка нота.

Усправно: 1) место у Срему; 2) биро; 3) језеро у Италији; 4) значин изражавања; 5) француски физичар из 19 века; 6) једна од САД; 7) проналазач оптичког телеграфа; 8) град у Финској; 12) последње слово грчке азбуке; 13) дивљак говече; 16) узвик; 17) њивница у каменјару (пов.); 18) француски вајар („Мислилац“); 20) град у Италији; 21) целокупан; 24) похвална песма; 25) утвара; 27) наша река понорица; 29) немачки фудбалски репрезентативац; 30) повреда на кожи.

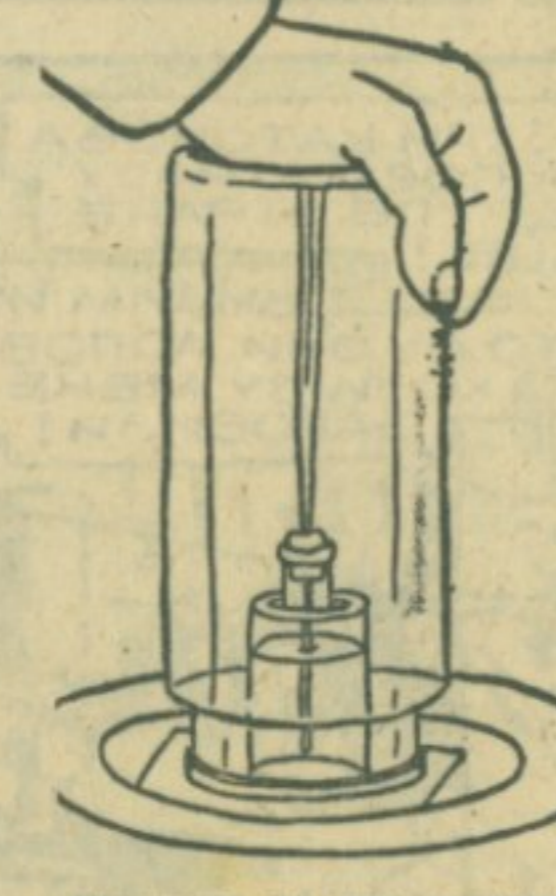
ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Илустрација за басну

Од славног Лафонтена остале су нам многе басне и оне су познате свима онима који су прошли кроз школу. Наш цртеж претставља илустрацију једне Лафонтенове басне. Да ли можете да сепете која је то басна? (Изаг ви внах ег вкох ивчедох о внао ег оД)

Водоскок у тегли

Напуните до три четвртине волом неку мању боцу за лекове, па кроз запушач провучите кратку стаклену цевчицу или сламку, што је

могуће мању у пречнику. Затворите добро овим запушачем боцицу; сламка мора да допира готово до дна.

Запрејте на топлој месту повећу теглу, па онда покријте њоме боцицу. Да бисте спречили да уђе ваздух, учините следеће: ставите у плитак тањир неколико листова наплавашене упијаће хартије, а преко ње боцицу коју ћете поклопити теглом. Кад теглу снажно притиснете руком, будите уверени да ваздух не може да пролере унутра. Згушњавањем ваздуха који се расклађује, створеће се унутра деликатан вакуум, а услед тога вода ће кроз сламку, у правом водоскоку, шикнути у висину. Ако ете вештину извондрили пажљиво, млаз воде ће

достиги дно тегле, о које ће се распришти у хиљаду кристалних капљица.

Леонардо да Винчи у једном потезу

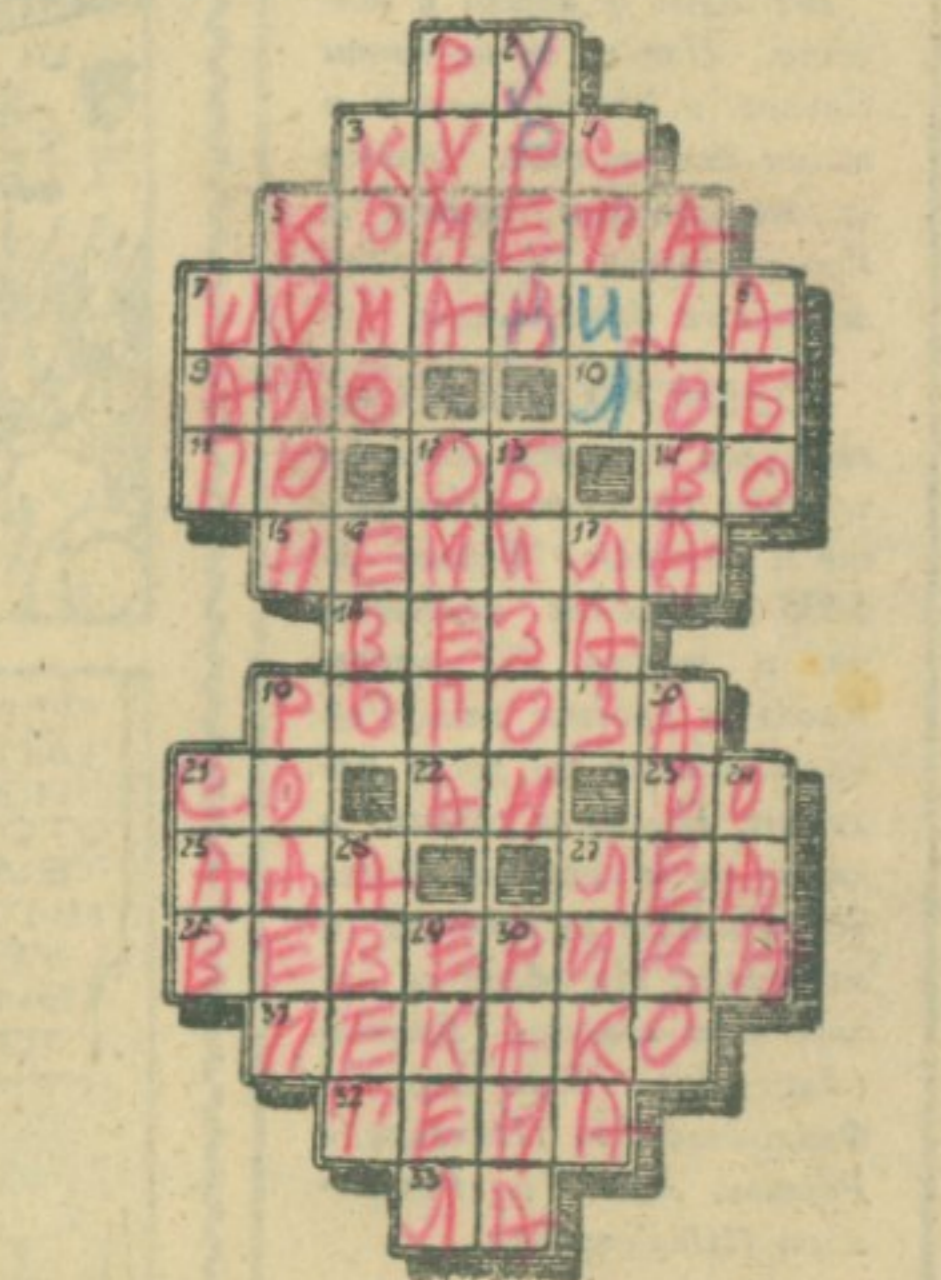

За кога је телеграм?

Пет брачних парова реше да једним лукузним бродом отплове на летовање. У последњем тренутку, кад је брод требало да дигне сидро, дошао је поштар и донео телеграм следеће садржине: „Марице, мораћеш да отпутујеш сама. Остајем због неодољивих послова. Борбе.“ Поштар није имао времена да се распитује ко је Ма-

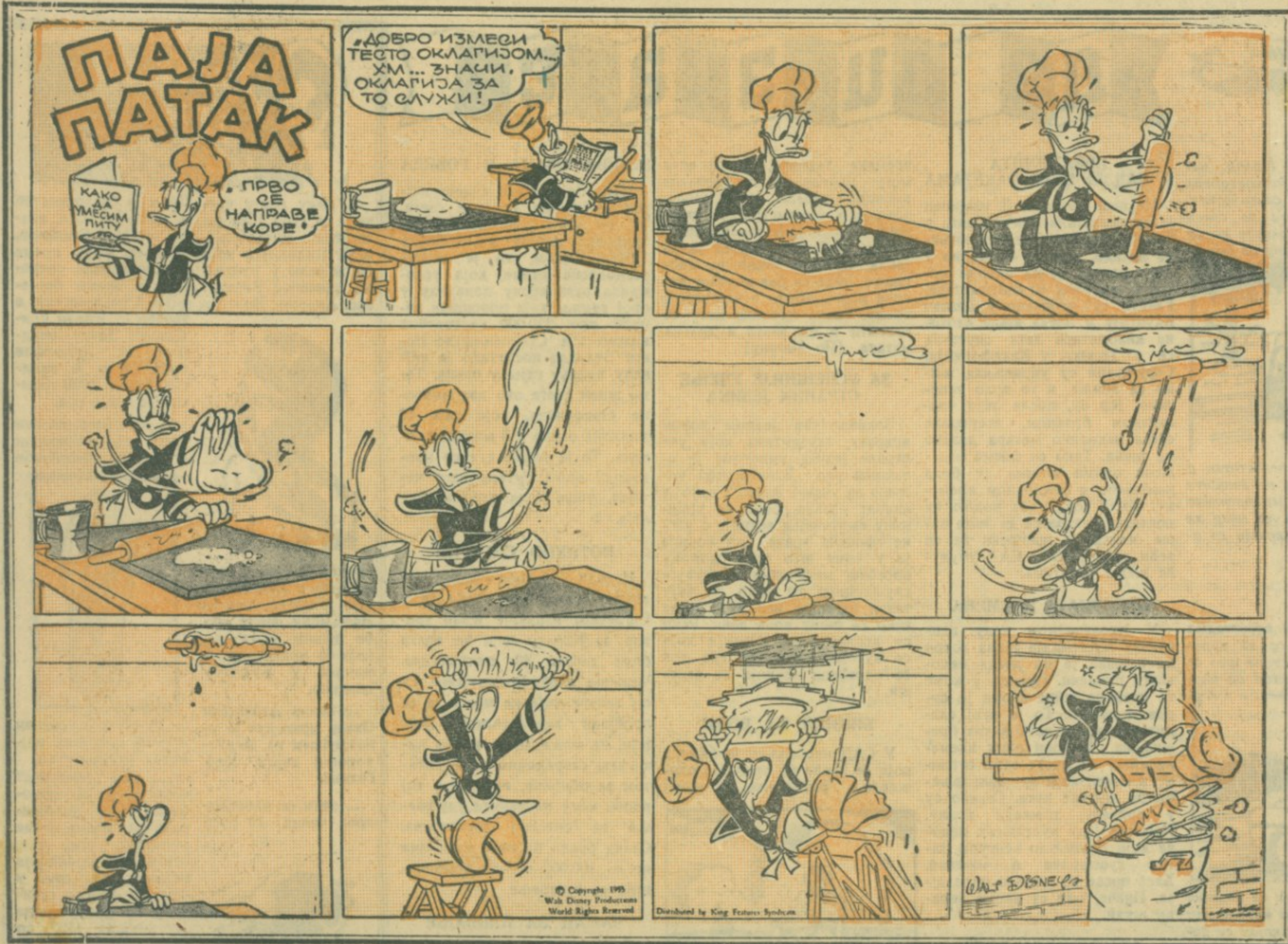
рица, али је одмах уочио извесну сличност у одевању између супружника, па му није било тешко да погоди коме треба да преда телеграм. Можете ли и ви наћи на слици особу којој је телеграм био упућен? (Изаг ви внах ег вкох ивчедох о внао ег оД)

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Каба; 5) Мореја; 7) Сора; 8) Аре; 10) Клара; 12) им; 13) Ваку; 15) лм; 17) танак; 18) вис; 21) бина; 22) Шолаја; 24) кану; 25) Ата; 27) Арега; 29) ир; 30) тера; 32) У6; 34) Рамон; 36) нов; 38) мина; 39) Лерида; 41) Виси.

Усправно: 1) Караб; 2) Апарат; 3) не; 4) аја; 5) Мол; 6) ари; 7) скала; 8) Емона; 11) Акаба; 14) унија; 15) Минар; 16) алаги; 20) сонет; 23) Лутер; 24) Карун; 26) Арна; 28) Арамис; 31) амиди; 33) она; 35) Веб; 40) рп.

НЕОДРЕЂЕНО ПИТАЊЕ

Учитељ пронађе Влају на рачуна:
 — Замисли да сте ти и твој брат добили четрнаест јабучки да их поделите између себе. Колико би теби припало?
 — Па... зависи... — по-те да врда Влаја.
 — Од чега зависи?
 — Од тога ко би дотле јабучке!

ПО САВЕТУ ЛЕКАРА

Попај! Ово, какава је то огромна чаша? Личи на некакав лонац.
 Пера Ждери: Знали, лекар ми је рекао да смем да попцијем само једну чашу вина дневно. И, ево, управо сам се по његовом савету!

ПОРУКА

Гај: Тетка-Белка, доносим вам шерпу коју смо узели од вас на послугу. А јошто мислимо да је узмемо и идуће недеље, то вас је тетка-Пага замолила да је узмете на оправку, јер јој се једна дршка сломила!

МОРЕ И ДУГОВИ

Мики: Ове водине не можемо ићи на море. Помисли само на моје дугове.
 Мики: О, на дугове можемо мислити и на мору!

Који је одговор шачан

ВИСКРА је:

врста шкољке
 биљка
 врста
 планина

БОДЕНСКО ЈЕЗЕРО налази се у:

Швајцарској
 Аустрији
 Немачкој
 Италији

ВИСТАРИЈА је:

средоземни вегар
 стара римска варош
 тропска биљка
 врста рибе

ОДГОВОР

ВИСКРА је варош у Алжиру. Налази се на ивици Сахаре, у близини велике и веома богате оазе. Спојена је железничком пругом с Константином. То је зимско лечилиште благе климе.

БОДЕНСКО ЈЕЗЕРО налази се у подножју Алпа, на трomeђи Немачке, Швајцарске и Аустрије. Велико је 5.835 квадратних километара, а дубоко 252 метра. Кроза њу протиче река Рајна. Обале су му доста разубуђене. Богато је рибом, а клима му је пријатна. Поред обала налазе се воћњаци и виногради. На обали се налазе већи градови: Брегенц (Аустрија), Констанца и Фридрихсхафен (Немачка) и Роршах, Арбон и Романсхорн (Швајцарска).

ВИСТАРИЈА је биљни род из породице лептирњача. *Wistaria sinensis* је украсна лијана висока до 20 метара, а пореклом је из Кине. Има љубичасте цветове скупљене у цваст у облику врозда.

**Бисиделовине
 МАЛОГА
 ЦОНИЈА**
 МОРНАРА
 ТОМА ТРАУТА
 И КИНЕЗА
 ШАНГ-ЛИНА

КРАЈ